

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

REMISSYTTRANDE
2008-06-04

Integritetsskyddskommitténs slutbetänkande: Skyddet för den personliga integriteten – Bedömningar och förslag (SOU 2008:3)

Integritetsombudsmannen/Stiftelsen Den Nya Velfärden har följande synpunkter på ovanstående slutbetänkande.

Förslagen är i huvudsak bra, men de är långt ifrån tillräckliga för att på ett påtagligt sätt hejda marschen in i övervakningssamhället. Om vi skulle nöja oss med de åtgärder som föreslås i slutbetänkandet riskerar integritetsskyddet att bli av kosmetisk karaktär.

Grundlagsskydd för integriteten bra men räcker inte

Det är bra att komplettera regeringsformen med en formulering om att medborgarna som grundprincip är skyddade mot intrång från det allmänna. Formuleringens praktiska betydelse torde emellertid komma att bli ganska begränsad, eftersom det kommer att finnas utrymme för att lagstifta om undantag. Det största hotet mot den personliga integriteten kommer från den regeringsmakt som i praktiken råder över riksdagsmajoriteten. Den viktigaste utmaningen är därför att skydda folket från den politiska sfären. Men, som sagt, vi tillstyrker den föreslagna kompletteringen av regeringsformen.

Årlig rapport från regeringen inte meningsfull

Det vore inte särskilt meningsfullt att ålägga regeringen att årligen lämna en rapport till riksdagen om utvecklingen på integritetsskyddsområdet. Enligt ovanstående resonemang utgör ju regeringen det kanske största hotet mot den personliga integriteten, och det skulle ligga i dess intresse att servera riksdagen en skönmålad bild av integritetssläget. Vi föreslår istället en årlig rapport från en fristående part (utvecklas längre ned).

Integritetsskyddsråd är bra – om det är oberoende

Att skapa ett nytt integritetsskyddsråd som bevakar den personliga integritetens ställning i samhället på ett bredare sätt än Datainspektionen idag gör kan visa sig meningsfullt. I så fall ställs dock mycket höga krav på detta råds oberoende. Dess chef och ledamöter får inte i nämnvärd utsträckning vara beroende av den politiska sfären för sin utkomst eller stå i tacksamhetsskuld till företrädare för denna. Om ett sådant beroendeförhållande föreligger är risken stor att rådet kommer att präglas av undfallenhet och blir en papperstiger.

Fler åtgärder behövs

Även om mycket av det som föreslås i Integritetsskyddskommitténs slutbetänkande rent principiellt är av godo är det som nämnts långtifrån tillräckligt. Här följer några förslag från integritetsombudsmannen på ytterligare åtgärder som bör vidtas för att ge integriteten ska få ett reellt skydd:

1. Inför principen att de elektroniska fotspåren ska minimeras

Övervakningssamhällets bränsle är elektroniska fotspår. Det enda riktigt säkra sättet att hindra att känsliga personuppgifter missbrukas, hamnar i orätta händer eller blir föremål för politisk ändamålsglidning är att personuppgifterna över huvud taget inte finns. Därför bör den generella principen införas att inom de områden där det offentliga har ett ord med i laget ska mängden elektroniska fotspår alltid minimeras. Om detta hade tillämpats skulle en konsekvens exempelvis ha blivit att Stockholms biltullar hade utformats så att passagerarna varit anonyma (vilket vore tekniskt möjligt om viljan funnits).

2. Inför integritetskonsekvensutredning

Precis som det måste genomföras en miljökonsekvensutredning inför politiska beslut som kan påverka miljön bör regeln införas att en integritetskonsekvensutredning ska föregå politiska beslut som kan påverka integriteten.

3. Inför integritetsrevision vartannat år

En trovärdig och fristående aktör bör uppdras att vartannat år genomföra en integritetsrevision i samhället. Det innebär att den personliga integritetens ställning, totalt sätt, mäts. Detta har sina svårigheter men är inte omöjligt. Inom näringslivet är integritetsrevisioner relativt vanligt förekommande i vissa länder. Det är av största vikt att den aktör som genomför revisionerna är oberoende och inte kan misstänkas stå under påtryckning från regering, riksdag, politiska partier eller myndigheter. En del av de stora, internationella revisionsföretagen har kompetens inom området integritetsrevision, och ett av dessa skulle kunna få revisionsuppdraget.

4. Lagstifta om visst integritetsskydd

På vissa sätt behöver den personliga integriteten skyddas i lag. Det gäller exempelvis rätten för envar att använda sig av kryptering, anonymisering och andra integritetsskyddande teknologier (så kallade PET, privacy enhancing technologies). Möjligtvis borde detta skydd till och med föreligga på grundlagsnivå. Vidare borde möjligheten utredas att lagstifta mot generell, automatisk övervakning i masskala av medborgarna (exempelvis i form av automatisk registrering av fordons förflyttningar eller övervakningskameror med automatisk ansiktsigenkänning på offentliga platser).

5. Skapa en integritetsbalk

Alla de lagar som på något sätt har bäring på skyddet av den personliga integriteten bör samlas i en integritetsbalk. Det skulle medföra ett antal viktiga fördelar. Överblicken skulle förbättras och luckor i lagstiftningen skulle lättare identifieras. Lagstiftaren skulle tvingas ta ett helhetsgrepp om integritetsfrågan (som idag ofta hamnar mellan två stolar). Dessutom skulle man uppgradera statusen för den juridiska disciplinen ”integritetsrätt”, vilket förmodligen skulle leda till ökat utrymme vid universitetens juristutbildningar och mera

forskning på området. Allt detta skulle verka främjande på den personliga integritetens ställning i samhället.

6. Inför en författningsdomstol

Det har genom åren visat sig att riksdagens (i praktiken regeringens) respekt för grundlagen inte är tillräcklig. För att göra det svårare att stifta lagar som strider mot grundlagen bör en författningsdomstol införas. Inte minst är detta nödvändigt för att ge ett reellt och inte bara kosmetiskt värde åt det grundlagsskydd för den personliga integriteten som Integritetsskyddskommittén föreslår.

Stiftelsen Den Nya Valfärden

Patrik Engellau
Ordförande

Pär Ström
Integritetsombudsman